İSTANBUL ERMENİ PATRİĞİ MUTAFYAN'IN VEFATI VE YENİ PATRİK SEÇİMİ SÜRECİ

AVİM

İstanbul Ermeni Patriği (Türkiye Ermenileri Patriği) II. Mesrob Mutafyan 8 Mart günü vefat etmiştir.[1] 2008 yılında II. Mesrobun hastalığı sebebiyle fiilen görev yapamaz hale gelmesinden itibaren, İstanbul Ermeni Patriği makamına vekalet konusu çeşitli çevrelerce bir sorun haline getirilmeye çalışılmıştır. Bu süreç içerisinde Türkiyenin bu iç meselesi hakkında hiçbir yetkisi olmayan Ermenistan ve Ermeni diasporası mensupları da sürece müdahale etmeye çalışarak karışıklık ve gerginlik yaratmışlardır.

Halihazirda Başepiskopos Aram Ateşyan, II. Mesrobun patriklik görevlerinin yürütülmesi için Patrik Genel Vekili olarak görev yapmaktadır. Patrik Genel Vekili Ateşyanın oluşturduğu bir Danışma Kurulu, patrikhane işlerinin yürütülmesini sağlamaktadır. Patrik II. Mesrob vefat ettiği için artık seçimlerin yapılmasının önü açılmıştır, zira bundan önce İstanbul Valiliği mevcut patrik hayattayken seçimlerin yapılamayacağını açıklamıştır. Ancak patriğin vefatı yeni bir gelişmedir. Şu anda İstanbul Ermeni Patrikhanesi, patriğin vefatıyla ilgili taziye kabul etmektedir ve Paskalya Yortusuna (21 Nisana) kadar yas ilan etmiştir.[2] Müteveffa patriğin 17 Martta toprağa verileceği belirtilmiştir. Dolayısıyla şu an için seçimin ne zaman düzenleneceği hakkında öngörülen bir tarih olmadığı gibi patrik adayları da belli değildir. Bu konular muhtemelen yas döneminin geçmesi sonrasında netleşmeye başlayacaktır.

Başta belirtildiği gibi, Ermenistan patrik seçim sürecine müdahale etmeye çalışmıştır. Ermenistanın Eçmiadzin şehrinde konumlanmış olan Ermeni Katolikosluğu önderi II. Karekin, fikir beyan etmenin ötesine geçerek, Şubat 2017de İstanbul Ermeni Patriğinin seçilmesi konusunda Türkiyenin ilgili Ermeni din yetkililerine kendince hesap sormuş, onları Ermenistanda bir toplantıya çağırmıştır.[3] Oysa Ermeni Apostolik Kilisesinin dört ana idari merkezinden birisi olan İstanbul Ermeni Patrikhanesi iç işlerinde bağımsız hareket eden Türkiyenin bir kurumudur ve Türkiye dışındaki hiçbir kuruma veya bireye hesap verme zorunluğu yoktur. Dolayısıyla II. Karekin böyle bir çağrı yaparak yetki alanının dışına taşmaya çalışmıştır.

Mart 2017de İstanbul Ermeni Patrikhanesinde düzenlenen ve oldubittiye getirilmek istenen bir seçimde Almanyadaki Ermenilerin ruhani önderi Başepiskopos Karekin Bekçiyanin *değabah* (kayyum, geleneksel adıyla patrik kaymakamı") seçilmesi de dış müdahalenin içe yansıması olmuştur. Zira İstanbul Valiliği yazılı bir açıklama yaparak kayyum seçiminin Devlet nezdinde bir resmiyeti olmadığını belirtmiş olsa da[4]

Başepiskopos Bekçiyan kayyum olduğunu iddia etmeye devam etmiş ve Diasporanın aşırı zihniyetiyle Devlete karşı iktidar mücadelesine girmeye çalışmıştır. Bekçiyan bu kavgacı tutumunu ve makam işgalini İstanbul Valiliğinin Şubat 2018 yaptığı ve Bekçiyanin kayyumluk iddiasını tanımadığını belirtmesine kadar sürdürmüştür.[5]

Katolikos II. Karekinin müdahalesi ve Başepiskopos Karekin Bekçiyanın kayyumluk iddiası, patrik seçim sürecinde gereksiz karışıklık ve gerginlik yaratmak dışında bir sonuç doğurmamıştır. Ancak haberlere yansıyanlardan anlaşıldığı kadarıyla II. Karekin yapılan bu hatalardan ders çıkarmaya çalışmış ve daha diplomatik bir yoldan İstanbul Ermeni Patriği seçimine müdahil olmak istemiştir. II. Karekinin isteği üzerine Ermeni Apostolik Kilisesi'nin Vatikan temsilcisi Başepiskopos Khajag Barsamyan, Türkiyenin Roma Büyükelçiliği aracılığıyla Dışişleri Bakanımızdan randevu talep etmiştir. Randevu talebinin olumlu karşılanması sonucunda Başepiskopos Barsamyan, Eçmiadzin Katolikosluğu Kiliselerarası İlişkilerden Sorumlu Kıdemli Rahip Şahe Ananyan birlikte Türkiyeye gelmiş ve Patrik Genel Vekili Ateşyan tarafından ağırlanmıştır. 4 Şubat 2019da ise bu üç din görevlisinden oluşan heyet, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlunu ziyaret etmiştir.

Bu ziyaretin ayrıntıları açıklanmasa da ziyaret sırasında patrik seçiminin gündeme geldiği doğrulanmış ve Dışişleri Bakanı Çavuşoğlunun Devletin Patrik Seçimi sorunu ile ilgilendiğini ve gelişmeleri takip ettiğini dile getirerek çözüme ulaşılabilmesi için sabırlı olunmasını ifade ettiği belirtilmiştir.[6]

Bu toplantıyla ilgili üç husus dikkat çekmektedir:

1) Bu diplomatik temasın gerçekleşmesi için seçilen Başepiskopos Khajag Barsamyanın ilginç bir geçmişi vardır. Barsamyan yakın zamana kadar Ermeni Apostolik Kilisesinin ABDdeki Doğu Piskoposluğunun ruhani önderi olarak görev yapmaktaydı. Ancak Barsamyan bu ruhani önderlik makamı için tekrar aday olmayacağını açıklayarak görev süresinin bitmesi sonrasında ABDden ayrılmış ve Ermeni Apostolik Kilisesinin Vatikan temsilcisi olarak atanmıştır. Patrik seçim sürecine dış müdahale sırasında Barsamyanın patrik adayı olacağına dair söylentiler çıkmıştır. Basına verdiği demeçlerde Barsamyan; kendisine çeşitli çevrelerce patrik adayı olması teklifinin götürüldüğünü doğrulamış, ancak bu teklifleri kibarca reddettiğini belirtmiştir.[7]

2) Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu ile yapılan görüşmeden sonra Barsamyanın basına verdiği demeçlerden II. Karekin ve Eçmiadzin Ermeni Katolikosluğunun patrik seçimi meselesinde Türkiyeye yönelik dış müdahale de bulunulmaya çalışılıyormuş izleniminin yaratılmasından çekindikleri anlaşılmaktadır. Barsamyanın şu sözleri sergilenen bu diplomatik tavrı ve patrik seçiminin Türkiyenin bir iç meselesi olduğunun kabul edildiğini ortaya koymaktadır:

> Biliyoruz ki, seçim işlemi Türkiye Ermenilerinin yıllardan beri uyguladığı kurallar çerçevesinde ve devletin izniyle gerçekleşir. Seçimin sonucunu sadece kutlamakla yetinir. Vehapar (Karekin II) bu konuda görüşlerini iletmek için benim girişimde bulunmamı istedi.
>
> [...]
>
> Bakan [Çavuşoğlu] bizi çok sıcak karşıladı, ben de çok net bir şekilde niyetimizin

konuya dışarıdan müdahale etmek olmadığını, sadece kaygılarımızı belirtmek istediğimizi ve eğer herhangi bir şekilde yardımcı olabileceğimiz bir durum varsa memnuniyetle yerine getirebileceğimizi belirttim. Bakan kendisi de bunun bir iç mesele olduğunu, patrik seçimini devletin de istediğini ama biraz daha sabretmek gerektiğini söyledi. Ben sözlerinin samimi olduğunu hissettim.

Benim izlenimime göre, kendileri bu sürecin mümkün olduğu kadar sükûnet içinde geçmesini, toplum içinde gerilim yaşanmamasını arzu ediyor.[8]

3) Son yıllarda Ermeni Diasporasının aşırı zihniyetini bir yayın politikası olarak benimsemiş Agos gazetesi gibi çevrelerce patrik seçiminin yapılmasına mâni oluyor gibi çeşitli karalamalara maruz kalan Patrik Genel Vekili Ateşyan, bu iddiaların tam aksine bir şekilde Khajag Barsamyanı ve Şahe Ananyanı Türkiyede ağırlamış, Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu ile yapılan görüşmeye iştirak etmiştir.

Dünyaya olumlu yansıyan bu diplomatik ziyareti bazı çevreler farklı yorumlamaya çalışmıştır. Örneğin Agos gazetesi, 15 Şubatta Erivan Devlet Üniversitesi Doğu Bilimleri Fakültesi Dekanı Rupen Melkonyanın Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu-Başepiskopos Barsamyan toplantısı hakkındaki görüşlerine yer vermiştir. Melkonyan; Başepiskopos Bekçiyanı mağdur gibi yansıtmaya çalışmış ve Eçmiadzin Ermeni Katolikosluğunun patrik seçim sürecinin uzamasını doğal karşılamadığını ve Türkiyeyle bu konuyu müzakere etmek istediğini belirtmiştir. Melkonyan ayrıca Khajag Barsamyan ve Şahe Ananyan gibi Türkiye dışından, yabancı bir kurumun iki yetkilisinin Dışişleri Bakanı ile görüşmesini sanki olağandışı bir durummuş gibi yansıtmıştır.

AVİM, İstanbul Ermeni Patriği seçimini yakından izlemeye devam edecektir. Temennimiz, bu seçimin karışıklar ve gerginlikler yaratan dış müdahalelerden uzak bir şekilde, en kısa zamanda tamamlanmasıdır. Bu vesileyle müteveffa II. Mesrob Mutafyanın ailesine, yakınlarına ve Ortodoks Ermeni vatandaşlarımıza taziyelerimizi iletiriz.

[1] Türkiye Ermenileri Patriği Mesrob II Hazretleri Vefat Etti, *Türkiye Ermenileri Patrikliği*, 8 Mart 2019, http://www.turkiyeermenileripatrikligi.org/site/turkiye-ermenileri-patrigi-mesrob-ii-hazretleri-vefat-etti/

[2] Paskalya Yortusuna Kadar Yastayız, *Türkiye Ermenileri Patrikliği*, 11 Mart 2019, http://www.turkiyeermenileripatrikligi.org/site/patriklik-makami-bildirisi/

[3] Mehmet Oğuzhan Tulun, Türkiye Ermenileri Patriği Seçimine Dış Müdahale, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Analiz No: 2017/11, 15 Mart 2017, http://avim.org.tr/tr/Analiz/TURKIYE-ERMENILERI-PATRIGI-SECIMINE-DIS-MUDAHALE ; AVİM, Türkiye Ermenileri Patrik Seçimine Dış Müdahale Devam Ediyor, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Yorum No: 2017/29, 17 Mart 2017, http://avim.org.tr/tr/Yorum/TURKIYE-ERMENILERI-PATRIK-SECIMINE-DIS-MUDAHALE-DEVAM-EDIYOR

[4] AVİM, Türkiye Ermenileri Patrik Seçimine Dış Müdahale Devam Ediyor.

[5] Mehmet Oğuzhan Tulun, Türkiye Ermenileri Patriği Seçim Sürecinde Başa Dönüldü, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Analiz No: 2018/10, 2 Mayıs 2018, https://avim.org.tr/tr/Analiz/TURKIYE-ERMENILERI-PATRIGI-SECIM-SURECINDE-BASA-DONULDU

[6] Başepiskopos Khajag Barsamyanın Ankara Temasları, *Türkiye Ermenileri Patrikliği*, 5 Şubat 2019, http://www.turkiyeermenileripatrikligi.org/site/basepiskopos-khajag-barsamyanin-ankara-temaslari/

[7] Barsamyan ve Ateşyan Ankara'da Çavuşoğlu ile görüştü, *Agos*, 4 Şubat 2019, http://www.agos.com.tr/tr/yazi/21987/barsamyan-ve-atesyan-ankara-da-cavusoglu-ile-gorustu

[8] İşhan Erdinç, Barsamyan: Devlete kaygılarımızı ilettik, biraz daha sabretmemizi söylediler, *Agos*, 5 Şubat 2019, http://www.agos.com.tr/tr/yazi/21989/barsamyan-devlete-kaygilarimizi-ilettik-biraz-daha-sabretmemizi-soylediler

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: AVİM, . 2026. "İSTANBUL ERMENİ PATRİĞİ MUTAFYAN'IN VEFATI VE YENİ PATRİK SEÇİMİ SÜRECİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2019 / 30. Mart 13. Erişim Kasım 22, 2026. https://avim.org.tr/public/tr/Yorum/ISTANBUL-ERMENI-PATRIGI-MUTAFYAN-IN-VEFATI-VE-YENI-PATRIK-SECIMI-SURECI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır